

„Darvas Iván.

Fröccsöntő voltam. Harmadik évemet töltöttem már abban a büdös pincében. Minden színházi szezon vége felé rendszeresen jelentkeztem személyes kihallgatásra Aczél Györgynél (a mindig változó státusú, hol miniszterhelyettesi, hol egyéb magas funkciójú, de a valódi „kultúr pápa” szerepkörét mindig is szilárdan betöltő „Főelvtárs”), hogy arra kérjem, engedjen vissza a pályára. Egyszer se fogadott.

De a harmadik évben váratlanul pozitív válasz érkezett: Ekkor és ekkor keressem fel fél nyolckor a hivatalában. (Közismerten kellemetlenül korán kelő ember volt.)

Ott ültem hát vele szemben a tágas, világos irodahelyiségben, teát is kaptam, minden porcikámmal éreztem, hogy ezen a beszélgetésen fordul meg minden.

Most, vagy soha! Megkérdezte, mennyit ültem, majd kis szünet után elgondolkozva közölte, ő annak idején – még a Rákosi börtönében – bezzeg kétszer annyi időt töltött teljesen elzárva a külvilágtól magánzárkán. (Odanézz, dörgölődzik, barátkozik! Jó jel! – gondoltam magamban.)

Megkérdezte, mit csinállok, hol dolgozom. Sokáig hümmögött aztán, méltatlankodva ingatta a fejét. És akkor kibökte:

- Idehallgasson Darvas, úgy tudom, maga kért kivándorló útlevelet. Én el tudom magának intézni, hogy megkapja. Úgy tudom, van is kint rokona. Rendben lesz így?

(Csapda! Vigyázat! Életveszély!... Abban a pillanatban átláttam a szitán.)

Mélyen a szemébe néztem hát és azt mondtam:

„Nézze Aczél elvtárs, nekem csakugyan élnek rokonaim a Szovjetunióban, az anyám családja. De én nem akarok szovjet színész lenni, én magyar színész szeretnék lenni.”

Felkacagott:

Nagy hóhányó maga Darvas! – Majd miután nevetését dús bajuszába fojtotta végre, kisvártatva hozzáfűzte: - Miskolc jó lesz?

Áldhattam a sorsomat: szerencsére volt humora.

Egy évet Miskolcon töltöttem így, aztán két évadot lehúztam még a József Attila Színházban is, míg végül 1965 tavaszán, épp próba után, telefonhoz hívtak: Várkonyi Zoltán keres a Vigből.

- Ide tudsz most jönni?
- Most?
- Most.
- Most nem. Kettőkor rádióm van.
- Most fél kettő. Felugrasz ide, aláírod hozzánk a szerződést és kettőre oda is érsz a rádióba.

*Így kerültem több mint nyolcévi hányattatás után ismét a helyemre. (Én legalábbis így éreztem akkor.)
(Ma is úgy érzem.)*

Nyolc év nagyon hosszú idő! Az ifjúság legszebb évei, a termékenység leggazdagabb időszaka! Főleg, ha meggondoljuk, hogy aranyat érő hónapok, évek veszttek el avval, hogy a kor egyik legjobb és legnépszerűbb színésze nem léphetett színpadra, nem gyakorolhatta hivatását.

Már az is csoda, hogy orosz anya gyermeke, aki Prágában nő fel, német iskolába jár, és magyar színész lesz belőle!

Nagyszerű arca, fizikuma volt, tekintete, személyisége, amely magához vonzotta a nézők figyelmét. Elegáns, nagyvonalú, de szeretetreméltóan pimasz és szemtelen is! De soha nem közönséges, soha nem erőszakos.

Szeretett jókat játszani, persze, hiszen színész volt, nagy színész, aki a legkisebb porcikájával is úgy érezte, hogy minden művészetek közül a színház a legvonzóbb! Mert megtapasztalta, hogy minden színpadon töltött pillanat egyszeri és megismételhetetlen, csak ott és csak akkor történhet úgy, ahogy megtörtént. És ha abszurdumnak tűnik is, de létrejön a nézők és a színpad között egy kapcsolat és ezzel az interaktivitással létrejön egy közös produktum.

Játszani jó, könnyeden, szabadon, szárnyaló fantáziával, de ugyanakkor elmélyülten és halálos komolysággal. Mint ahogy a gyerekek játszanak.

1965 tavasza! Történetesen én is akkor kaptam Várkonyi Zoltántól azt a boldogító ajánlatot, hogy írjam alá a szerződést, amelyben a Vígszínház társulatába fogad. És nem mellékesen a női főszerepet a következő évad első kamaraszínházi bemutatóján, amelyben partnerem Darvas Iván lesz, a rendező pedig Várkonyi Zoltán! Ennél szebb indulást el sem képzelhettem.

Ha most sok év elteltével Ivánra gondolok, az első, ami eszembe jut, hogy általa tanultam meg, hogy a fiatalságot nem az évek száma határozza meg.

Egy reggel még próba előtt a szinkronban néhány szót váltottam két tekercs között a partneremmel, aki nagyjából az én korosztályomhoz tartozott. Ijesztő volt, hogy minden szava, mondata egy öregember látszatát keltette. Aztán bementem a próbára és a nálam közel húsz évvel idősebb Darvas egy velem egykorú srác, kolléga, ebadta rosszgyerek, szóval ugyanolyan fiatal volt, mint én!

Akkor megtanultam, hogy a személyiség, a lélek, a gondolkodásmód, a viselkedés számít, nem az évek!

A másik, ami nagyon fontos volt nekem, hogy ő volt az egyetlen kolléga, aki tudott nekem segíteni, ha megakadtam valahol a szerepfarmálásban. Sok nagy színészpartnerrel hozott össze jósorsom, de bárki mondott valamit, mindig az ellenkezőjét érte el. Gátlásokat, irányvesztést okozott. Darvas volt az egyetlen,

lénye? műveltsége? tehetsége? - mindig megtalálta azt az egy jó szót, vagy mondatot, amitől helyreállt minden.

Ez ma is gyakran eszembe jut és félve merek csak segíteni fiatalabb, tapasztalatlan kollégáknak, mert felmerül bennem a kétely, hogy vajon megtalálom-e azt a jó szót, amit Iván biztosan megtalálna. (Persze a segítségnek ez a kiváltsága nem illetett meg mindenkit, csak azt, akit szeretett.)

Jó visszaemlékezni azokra az előadásokra, amikor kezdés előtt átjött az öltözőmbe, összemondani a szöveget. A szövegösszemondással gyorsan végeztünk és beszélgettük a napi szakmai érdekességekről, új előadásokról, a körülöttünk zajló eseményekről, meg persze a pletykákról.

Darvas Ivánt mindenki szerette. Nem találkoztam soha színésszel, aki Darvas neve hallatán ne nézett volna vissza szíves tekintettel.

Sok-sok pillanatra emlékszem vissza (partnerként és nézőként egyaránt), amely élményként vagy tanulságként él bennem a mai napig. A Három nővér-ben Versinyint játszotta. Mását Ruttkai. A második felvonás „tűzoltás” részében Éva a színpad bal szélén ült, Iván a jobb szélén, sok méter távolságra egymástól. Sok más szereplő is jelen volt a színpadon, akiknek szerepük szerint nem szabadott tudniuk a Mása és Versinyin között létrejött kapcsolatról. Egy pillanatnyi csendben Ruttkai a mellette levő asztalon lekopogott egy ritmust. A jelenet közben zajlott tovább. Majd néhány másodperc múlva a színpad jobb széléről Darvas lekopogta ugyanezt. Ez a kopogás még néhányszor megismétlődött. A szereplők persze nem vettek észre semmit (a színpadi „mintha”), csak a nézők tudták, hogy ez egy szerelmi vallomás volt, egy szerelmes párbeszéd...

Elnézést kérek a megjelentektől, hogy nem sorolom fel azt a gazdag életművet, amelyet Darvas Iván hátrahagyott. Minezt megtalálhatják az interneten vagy a lexikonokban. Talán kedvük támad megnézni néhány filmet, amely DVD-n utolérhető. Talán létezik hallgatható felvétel azokból a dalokból, melyek az ő személyéhez, hangjához kötődnek. A Várj reám, tán oroszul is meg van Zsgyí minyá, vagy a Kicsit szomorkás a hangulatom máma...

Én Csurka: Az idő vasfoga, Krúdy: A Vörös postakocsi, Shaw: A Hős és a Csokoládékatoná, Molére: A nők iskolája, Szomory: Bella c. darabok előadásaiban lehettem partnere, és még sok más darabban és Tv filmben találkozhattam vele, élvezhettem szeretetre méltó személyiségét.

Műveltebb volt, mint a színészek általában, beszélt oroszul, magyarul, németül, csehül és szerintem az angolban is otthon volt, és talán franciául sem tudták eladni. Okos volt, elegáns, szellemes és művelt és persze nagyon jóképű.

2007. június első vasárnapján a budai alsó rakparton igyekeztem a Nemzetibe, az Örökös Tagság Gálára fellépni. Bekapcsoltam a rádiót, hogy meghallgassam a híreket. Nem akartam hinni a fülemnek. Félre kellett állnom. Összeszorult a szívem. Elment, meghalt?

Ilyen fiatalon? 82 éves volt.”